

Afwegingskader voor maatstaven

Het uiteindelijke verdeelmodel bestaat uit maatstaven die ieder met een bepaald gewicht in de verdeling opgenomen zijn. De maatstaven vormen dus de basis van de verdeling. Keuzes in de te gebruiken maatstaven zijn daarmee zeer bepalend voor het verdeelmodel.

De maatstaven worden beoordeeld aan de hand van een afwegingskader. Op die manier voorkomen we dat maatstaven gebruikt worden die op één of meerdere aspecten onwenselijk zijn.

Het afwegingskader is opgesteld in samenspraak met de stuurgroep en de begeleidingscommissies, zodat de criteria die opgenomen worden dekkend zijn en de relevantie ervan breed onderkend wordt.

Later in het proces gebruiken we het afwegingskader om in samenspraak met de begeleidingscommissies en de stuurgroep te wegen welke maatstaven geschikt zijn voor het verdeelmodel en welke niet opgenomen zouden moeten worden. Dit doen we op twee punten

- Vóór de zomer vallen maatstaven af waarvoor het om inhoudelijke redenen niet wenselijk of haalbaar is om ze in het verdeelmodel op te nemen. Bijvoorbeeld omdat er geen gegevens over beschikbaar zijn of ze sterk fluctueren.
- De maatstaven die overblijven, worden onderzocht voor het verdeelmodel. Afhankelijk van de mate waarin ze de kosten blijken te verklaren op basis van de regressieanalyse, kunnen ze wel of niet opgenomen worden. Als het verdeelmodel gemaakt is, kunnen de maatstaven integraal gewogen worden. Daarbij zijn niet alleen de eigenschappen van de maatstaf zelf van belang, maar ook het gedrag in het verdeelmodel.

Bij het bepalen of een maatstaf wordt opgenomen wordt een afweging gemaakt op basis van de verschillende criteria. Een maatstaf die slecht scoort op één criterium maar goed op alle andere kan nog steeds opgenomen worden.

Voorbeeld

Een maatstaf waarmee weinig budget verdeeld wordt, zal naar verwachting eerder vervallen dan een maatstaf waarmee een groot deel van het budget verdeeld wordt. Daarnaast kan het wenselijk zijn om het gewicht van sommige maatstaven handmatig te reduceren. Mocht bijvoorbeeld uit de berekening volgen dat de maatstaf bijstandsontvangers voor € 20.000 per bijstandsontvanger opgenomen is, dan kan dit aanleiding zijn om het gewicht van de maatstaf bij te stellen wegens negatieve prikkelwerking.

Op de volgende pagina's is het afwegingskader en de toelichting op de criteria opgenomen zoals vastgesteld door de stuurgroep.

Onderwerp	Criteria
Mate waarin de maatstaf voldoet aan de Fvw De eisen van de Fvw hebben ook betrekking op individuele maatstaven in de verdeling	— Kostengeoriënteerd: de maatstaf moet bijdragen aan het beschrijven van de noodzakelijke kosten — Globaal: de maatstaf mag niet te specifiek zijn (voor enkele gemeenten geldig of te zeer herleidbaar naar een specifieke taak) — Objectief: de maatstaf mag niet beïnvloedbaar zijn door gemeenten. Daarnaast mag een maatstaf geen negatieve prikkels veroorzaken — Stabiel: de maatstaf mag van jaar op jaar niet te sterk fluctueren, dit is op dit moment voor een aantal maatstaven een aandachtspunt — Flexibel: de maatstaf heeft de aard van een structuurvariabele, die op lange termijn de beweging van de kosten volgt
Uitlegbaarheid en eenvoud De maatstaf moet uitlegbaar en begrijpelijk zijn, en een niet te klein bedrag verdelen	— Inhoudelijke uitlegbaarheid van de maatstaf en het gewicht — Helderheid en inzichtelijkheid van de definitie — Bedrag dat met de maatstaf verdeeld wordt
Technische randvoorwaarden De maatstaven moeten betrouwbaar zijn zonder tot hoge kosten voor onderhoud te leiden	— Beschikbaarheid van gegevens — Bron van de gegevens — Kwaliteit van de gegevens — Kosten en benodigde databewerkingen voor jaarlijks onderhoud van de verdeling

Toelichting criteria

Mate waarin de maatstaf voldoet aan de Fvw

- **Kostengeoriënteerd.** De verdeling moet de noodzakelijke kosten van gemeenten reproduceren. Dit criterium is opgenomen om gemeenten in staat te stellen een gelijkwaardig voorzieningenniveau te realiseren tegen gelijke belastingdruk. Dit betekent dat een maatstaf voldoende verband moet houden met de noodzakelijke kosten van gemeenten.
- **Globaal.** de maatstaf mag niet te specifiek zijn, dat wil zeggen: samenhangen met een bepaalde taak. Dit wekt namelijk de suggestie van een bestedingsverplichting. Ook is het niet de bedoeling dat de maatstaf slechts voor één of enkele gemeenten een significant effect heeft, aangezien dit afbreuk doet aan de objectiviteit van de verdeling.
- **Objectief.** de waarde van de maatstaf mag niet beïnvloedbaar zijn door gemeenten. Daarnaast mag de maatstaf geen negatieve prikkels veroorzaken. Dit criterium is opgenomen omdat het onwenselijk is dat gemeenten door het voeren van slecht of duur beleid 'beloond' worden door meer middelen uit het gemeentefonds (en andersom uiteraard: gemeenten moeten niet 'bestraft' worden voor goed beleid). Als maatstaven opgenomen worden die gemeenten prikkelen tot goed beleid, is dit minder problematisch. Het is echter geen doelstelling van het gemeentefonds om gemeenten te prikkelen.

Andersson Elffers Felix

- **Stabiel.** De maatstaf mag geen grote jaarlijkse fluctuaties kennen. De reden hiervoor is dat gemeenten voor goed beleid betrouwbare meerjarenbegrotingen moeten kunnen maken. Te sterk fluctuerende budgetten staan dit in de weg.
- **Flexibel.** De maatstaf moet *op lange termijn* echter wel de dynamiek van de kosten volgen. Als een gemeente in de loop van een aantal jaren bijvoorbeeld in inwoneraantal verdubbelt, zal het budget mee moeten bewegen. De flexibiliteit beperkt zich echter tot zogenaamde *structuurvariabelen*, die wel reageren op grote bewegingen op lange tijdschalen, maar niet te veel fluctueren van jaar op jaar (in het kader van het criterium van stabiliteit).

Uitlegbaarheid en eenvoud

- **Inhoudelijke uitlegbaarheid.** De maatstaf en het gewicht waarmee hij in de verdeling is opgenomen moet een voldoende plausibel verband houden met kosten die gemeenten maken. Maatstaven die de kosten goed verklaren, maar inhoudelijk geen verband houden met de aard van de kosten die zij verdelen, moeten dus voorkomen worden. Ook moeten maatstaven niet met een negatief gewicht opgenomen zijn waar op grond van de inhoud een positief gewicht verwacht zou worden.
- **Helderheid en inzichtelijkheid van de definitie.** De definitie en opbouw van de maatstaf is bij voorkeur niet te complex, zodat deze ook intuïtief te begrijpen is. Dit pleit bijvoorbeeld tegen maatstaven waar veel bewerkingen plaats moeten vinden op de basisgegevens om ze bruikbaar te maken.
- **Bedrag dat met de maatstaf verdeeld wordt.** Maatstaven die een (erg) klein gewicht hebben ten opzichte van anderen in de verdeling, maken de verdeling complexer, terwijl ze weinig effect hebben op de gehele verdeling. Van dergelijke maatstaven ligt het voor de hand om kritisch naar de meerwaarde in de verdeling te kijken.

Technische randvoorwaarden

- **Beschikbaarheid van gegevens.** De gegevens moeten met enige regelmaat op gemeenteniveau beschikbaar zijn of gemaakt kunnen worden. Daarbij moeten de gegevens naar verwachting voor langere tijd jaarlijks beschikbaar zijn, zonder substantiële wijzigingen in definitie. Dit laatste kan immers grote schommelingen in de verdeling geven.
- **Bron van de gegevens.** De betrouwbaarheid van de gegevens en de bron ervan moet boven iedere twijfel verheven zijn. Dit pleit voor gegevens vanuit onafhankelijke/publieke partijen met een goede reputatie.
- **Kwaliteit van de gegevens.** De gegevens voor de maatstaf moeten eenduidig kwantitatief en objectief vast te stellen zijn. De waarde per gemeente moet bovendien nauw samenhangen met de werkelijke situatie en voldoende actueel zijn.
- **Kosten en benodigde databewerkingen voor jaarlijks onderhoud van de verdeling.** Bij hoge kosten voor gegevens of bewerkingen daarop moet een afweging gemaakt worden tussen die kosten en de verbetering in kwaliteit van de verdeling die hiermee gerealiseerd wordt.